

Nefndarsvið Alþingis
Utanríkismálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 28. apríl 2019

Efni: Umsögn um 777. mál 149. löggjafarþings: Ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar, nr. 93/2017, um breytingu á IV. viðauka (Orka) við EES-samninginn.

Formáli.

Að mati undirritaðs, Birgis Arnar Steingrímssonar á Alþingi ekki að innleiða þriðja orkupakka Evrópusambandsins inn í íslenskt regluverk. Vegna umhverfis-, efnahagslegra og lagalegra sjónarmiða. Þriðji orkupakkinn fjallar að mestu um millilandatengingar og regluverki sem því tengist, þar með talið aðild að eftirlitsstofnun ACER. Ísland er ekki tengt innri raforkumarkaði Evrópu og ýmiss vandkvæði eru á því. Mikill vafi leikur á hvort fyrirvarar ríkisstjórnarinnar halda gagnvart EES samningnum. Því á að senda málið aftur í sameiginlegu EES nefndina og sækja þar formlega um fyrirvara eins og er heimilt sbr. 5. gr. EES samningsins.

Umsögn.

Á undanförunum árum hefur stöðugt verið klipið af forræði landsmanna yfir orkumarkaðnum á Íslandi. Sú vegferð hófst fyrir alvöru árið 2003 þegar ný raforkulög voru samþykkt og ákveðið var formlega að hefja markaðsvæðingu raforkumarkaðarins á forsendum ESB. Afleiðingarnar komu fljótlega í ljós. Árið 2006 urðu grænmetisbændur, bakarar og aðrir sem gátu nýtt sér orku á afsláttarkjörum hart úti þegar raforkuverð hækkaði skyndilega um tugi prósent. Orkufyrirtækjum sem þá voru svo til öll í opinberi eigu var meinað að selja næturrafmagn með afslætti eins og áður. Samkeppnisstaða þessara innlendu fyrirtækja snarversnaði gagnvart innflutningi og má segja að sumar þessara atvinnugreina hafi ekki borið sitt barr eftir þetta með tilheyrandi tjóni fyrir samfélagið. Efnahagslegu og umhverfislegu. Það þarf t.d. ekki að hafa mörg orð um það hversu miklu stærra kolvetnissporið er af innfluttu grænmeti, kökum og brauðmeti heldur en innlendri vöru. Allar þessar vörur eru meira og minna fluttar inn með flugi og skilja því eftir sig stórt kolefnisspor. Í stað þess að nota raforku landsmanna til þess að byggja upp framleiðslu sem dregur úr kolefnismengun okkar, er fyrirtækjum komið fyrir kattarnef. Umhverfissjónarmið skulu víkja fyrir markaðssjónarmiðum. Bæði samtök grænmetisbænda og bakara hafa lýst sig andvíga innleiðingu þriðja orkupakkans. Ekki minnst umsagnaraðili þess að mikil umræða hafi farið fram meðal þjóðarinnar um raforkulögin sem tekin voru upp 2003 og mögulegar afleiðingar.

Það er margt sem bendir til að komandi kynslóðir jarðarinnar munu standa frami fyrir slæmum afleiðingum mistaka sem ráðamenn hafa gert. Ráðamanna sem sáu ekki afleiðingar gjörða sinna

fyrir. Gengið hefur verið á auðlindir jarðarinnar á þann hátt að mest líkist rányrkju. Allt í nafni markaðsvæðingar. Lítið hefur verið hugsað um komandi kynslóðir. Þessari þróun verður að fara að snúa við.

Stjórnvöld hyggjast samþykkja þriðja orkupakka Evrópusambandsins með fyrirvörum vegna þess að mikill vafi leikur á hvort að það valdaafsal sem fellst í samningnum standist stjórnarskrá. Til dæmis má benda á að Nýja Orkustofnunin sem mun hafa stjórnskipulegt vald á Íslandi er óháð íslenskum stjórnvöldum en bundin af ákvörðunum ACER/ESA (sbr. álitserð Friðriks Árna Friðrikssonar Hirst og Stefáns Már Stefánsonar frá 19. mars 2019). Jafnframt er sett spurningamerki við hvort ákvörðunarvaldið sé í raun hjá ESA því ákvarðanir ESA skulu teknar á grundvelli draga sem ACER semur (sbr. álitserð Friðriks Árna Friðrikssonar Hirst og Stefáns Már Stefánsonar frá 19. mars 2019). Þetta brýtur gegn tveggja stöðu kerfinu svokallaða. Stjórnvöld vilja jafnframt áréttu með fyrirvörum að Ísland sé ekki tengt innri raforkumarkaði Evrópusambandsins og því eigi þriðji orkupakkinn ekki við. Sá galli fylgir þó gjöf Njarðar að fyrirvarar sem stjórnvöld hyggjast setja við samninginn brjóta gegn ákvæðum fjórfrelsisins um innri markað evrópska efnahagssvæðisins. Allar takmarkanir sem lagðar eru gegn frjálsum flæði vöru inná svæðinu eru bannaðar nema ríkir hagsmunir séu fyrir því. Túlka má allar hindranir sem stjórnvöld hyggjast gera til að koma í veg fyrir lagningu sæstrengs sem markaðshamlandi. Ekki verður raforka seld til Evrópu nema í gegnum sæstreng eins og staðan er í dag. Því verður að fá það formlega staðfest hjá sameiginlegu EES nefndinni að Íslands er ekki hluti af samevrópskum raforkumarkaði og setja fyrirvara inni samninginn á sama hátt og gert var með fyrirvara varðandi gasmarkaðinn. Semja þarf um sérlausnir á vetvangi sameiginlegu EES nefndarinnar (sbr. álitserð Friðriks Árna Friðrikssonar Hirst og Stefáns Már Stefánsonar frá 19. mars 2019). Sú lagalega óvissa sem ella skapast er ekki ásættanlegt fyrir komandi kynslóðir.

Ráðamenn á Íslandi verða að fara að hugsa sinn gang. Það er ekki of seint að snúa þeirri óheillaþróun við sem markaðsvæðing raforkumarkaðsins á Íslandi undir evrópskri forskrift er. En með hverju skrefi sem tekið er með innleiðingu orkupökkum Evrópusambandsins verður það erfiðari. Einstaklingar sem sitja skamma stund á valdastóli hafa engan siðferðilegan rétt til þess að taka ákvarðanir sem eru íþyngjandi komandi kynslóðum eða tekur af þeim rétt. Samþykki á orkutilskipunum Evrópusambandsins mun geta valdið skaða á umhverfinu með því að meina okkur um að nýta orku landsins á þann hátt sem við sjálf viljum til að takast á við kolefnisspor þjóðarinnar. Verið er að taka af okkur mikilvægt vopn í baráttunni við eina helstu umhverfisvá jarðarinnar. Samþykki á þriðja orkupakkanum með fyrirvörum sem ekki er getið í samningnum sjálfum mun setja komandi kynslóðir í mikla lagalega óvissu. Afleiðingarnar gætu orðið mjög slæmar.

Niðurstaða.

Stjórnvöld geta enn stöðvað evrópska markaðsvæðingu raforkumarkaðarins á Íslandi. Landsmenn hafa aldrei verið spurðir um hvort að þeir séu sáttir við þessa vegferð sem hægt og rólega er að taka af þeim ákvörðunarrétt um raforkumál. Fá rök mæla með innleiðingu þriðja orkupakkans en fjölmörg gegn. Í stað þess að nota okkar hreinu orku til að byggja upp fyrirtæki sem geta dregið úr kolefnismengun þjóðarinnar er fyrirtækjum gert erfitt fyrir. Mikilvægt er að ekki sé verið að koma í veg fyrir eða takmarka á nokkurn hátt að komandi kynslóðir hafi þau vopn í höndunum sem nauðsynleg eru til að takast á við þá hættu sem stafar af auknu magni koltvísýrings í andrúmsloftinu. Ísland er ekki tengt innri raforkumarkaði Evrópu og býr við aðrar aðstæður en ríkir í Evrópu. Fyrirvara sem settir eru við samninginn á að taka upp hjá sameiginlegu EES nefndinni svo þeir haldi. Einhliða fyrirvarar einstakrar ríkja sem eru brot á fjórfrelsi innri markaðar Evrópusambandsins halda ekki. Alþingi á því að hafna innleiðingu þriðja orkupakkans og taka upp málið hjá sameiginlegu EES nefndinni. Í ljósi yfirlýsinga háttsettra manna innan Evrópusambandsins ætti það að vera auðsótt mál.

Virðingarfyllst,
Birgir Örn Steingrímsson
Háaleitisbraut 77, 108 R.
BS Finance/Economics
Sími 898-9654
born@islandia.is